

Til familie- og kulturkomiteen

21. april 2021

Skriftlig innspill til representantforslag om en langtidsplan for barn og unge – Dokument 208 S (2020-2021)

Barneombudet er alvorlig bekymret for konsekvensene av koronapandemien for barn og unge, både på kort og lang sikt. Vi støtter forslaget om at det bør legges frem en stortingsmelding om en langtidsplan for å styrke barn og unges viktigste kommunale og statlige tilbud og tjenester. Den må inkludere, men ikke være begrenset til, utdanning, barnevern, frivillighet, psykisk helse for barn og unge, fritidstilbud og tiltak mot vold og overgrep. Vi ber komiteen om å vedta forslaget.

Barneombudet ber også komiteen om å se dette i sammenheng med vårt brev til regjeringen om behovet for en helhetlig og tverrsektoriell tiltaksplan for å redusere koronapandemiens negative konsekvenser for barn og unge. Dette er tidligere sendt til komiteen.

Staten har et ansvar for å oppfylle barns rettigheter etter Grunnloven, barnekonvensjonen og norsk lovgivning. Det skal ikke gjøres større inngrep i disse rettighetene enn det som er nødvendig og forholdsmessig. Dersom det gjøres inngrep i rettighetene er det avgjørende at staten setter inn tiltak for å begrense de negative konsekvensene så langt som mulig, såkalt kompensere tiltak. Kunnskapsgrunnlaget viser at de inngripende tiltakene har hatt negative konsekvenser for oppfyllelsen av en rekke av barns rettigheter. Vi mener at regjeringen må gjøre en samlet vurdering av hvilke konsekvenser tiltakene har hatt for barns rettigheter, og sette inn alle egnede tiltak for å oppfylle, respektere og beskytte rettighetene. Dette er en del av forpliktelsen vår etter barnekonvensjonen artikkel 4, og barnerettighetsvurderinger er et virkemiddel for å sikre dette. Regjeringen har selv understreket krav om å gjøre barnerettighetsvurderinger i barne- og ungdomskulturmeldingen Meld. St. 18 L (2020-2021) kapittel 4, og dette kravet er det særskilt viktig at oppfylles i krisetider.

Vi har gjennom det siste året fått stadig mer kunnskap om de alvorlige negative konsekvensene tiltakene har hatt for barn og unge, blant annet for deres læringsutbytte, sosiale utvikling og psykiske helse. Det er også en økning i vold og overgrep i hjemmet, mange barn og unge med nedsatt funksjonsevne har ikke fått tjenestene de har rett til og de inngripende tiltakene bidrar også til å øke eksisterende sosiale forskjeller. Vi viser også til koordineringsgruppen for tjenester til sårbare barn og unge, som i sin 12. rapport side 6 oppsummerer noen av konsekvensene for barn og unge.

Etter at vi skrev vårt brev har Koronakommisjonen overlevert sin utredning til regjeringen, NOU 2021:6. Vi mener at en del av funnene og anbefalingene i denne rapporten taler for at det utarbeides en langtidsplan for barn og unge. Vi viser her til at et av hovedbudskapene, nummer 15, er knyttet til barn og unge og byrden pandemien har lagt på den. De skriver på side 28:

« 15. Barn og unge bærer en stor byrde under pandemien, og konsekvensene kan vise seg å være utover i livsløpet til dem som er unge i dag. Hjemmeskole og digital undervisning kan gi mindre motivasjon og dårligere vilkår for læring. Det kan føre til frafall og gi varige konsekvenser for jobbmulighetene senere i livet. Sårbare barn og unge har vært særlig utsatt under pandemien. Flere viktige tjenester falt helt eller delvis bort våren 2020. Det er

Karl Johans gate 7,
0154 OsloPostboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

bekymring for at omfanget av omsorgssvikt, vold og overgrep har økt under pandemien, men det foreligger foreløpig ikke sikre tall om dette. Myndighetene må utvikle planer for hvordan man skal sikre at sårbare barn og unge blir fanget opp og ivaretatt i framtidige kriser.»

I kapittel 34 beskriver Koronakommisjonen også noen av de kortsiktige konsekvensene de mener pandemien har hatt for barn og unge. Et av kommisjonens øvrige hovedbudskap, nummer 17, er at det er for tidlig å konkludere om de langsiktige konsekvensene av pandemien. Barneombudet vil understreke at det er avgjørende at vi får kunnskap om dette gjennom forskning, men samtidig er det viktig at vi ikke blir sittende å vente på de negative konsekvensene. Det er avgjørende at vi legger til grunn prinsippet om tidlig innsats, slik at vi setter inn tiltak før de mulige konsekvensene får tid til å bli enda større. Da vil de bli enda vanskeligere for å reparere.

Barneombudet vil også peke på at etter et år med pandemi har de fleste barn og unge opplevd store inngrep i rettigheter i kortere eller lengre tid, noe som innebærer at de fleste barn å regne som i en sårbar situasjon. Dette kan for eksempel gjelde barn og unge som før pandemien klarte seg fint, men som nå sliter for eksempel med ensomhet eller motivasjon for skolearbeidet.

For mer om innholdet i en helhetlig og tverrsektoriell plan viser vi til vårt brev. Men vi vil her understreke følgende:

- Det er helt avgjørende for å lykkes at tiltaksplanen er tverrsektoriell.
- Planen må ta utgangspunkt i barn og unges samlede oppvekstmiljø, og ikke sektorinndelinger. Dette er ikke en oppgave som kan løses av de enkelte sektorene alene.
- Planen må inneholde en oversikt over hva staten på tvers av sektorene skal gjøre sammen med kommunene for å redusere de negative konsekvensene for barn og unge, på kort og lang sikt.
- Planen både må inneholde brede tiltak rettet mot alle barn og unge for å forebygge de negative konsekvensene, men også målrettede tiltak rettet mot de som har opplevd en stor tiltaksbyrde. Dette kan handle om barn i sårbare situasjoner, men også om en forsterket innsats mot geografiske områder hvor tiltaksbyrden har vært stor over lengre tid.
- Når det skal lages planer for tiltak rettet mot barn og unge er det avgjørende at barn og unge selv blir involvert i dette. Vi viser her til barnekonvensjonen artikkel 12 og barns rett til å medvirke. Ved å involvere barn og unge er det mulig å finne frem til tiltak som treffer de utfordringene de opplever og de behovene de har. Barn og unge har ofte gode og enkle innspill på hva de trenger som vi voksne ikke ser.

Barneombudet mener det er avgjørende at regjeringen bevilger tilstrekkelig med midler til tiltaksplanen i de pågående budsjettprosessene. Vi forventer at statsbudsjettet for 2022 vil inneholde store bevilgninger til kompenserende koronatiltak for barn og unge, og at vi vil se nødvendige bevilgninger allerede i revidert nasjonalbudsjett for 2021. Det er mer lønnsomt både for enkeltindividene og samfunnet å sette inn tiltak for å forebygge og håndtere de negative konsekvensene for barn og unge nå, enn det vil være å reparere dette på et senere tidspunkt i deres liv.

Ta gjerne kontakt for mer informasjon:

Kjersti Botnan Larsen, e-post: kbl@barneombudet.no og telefon 466 12 610

Karl Johans gate 7,
0154 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo